

Magvet? Kiadó könyvklubja - Pesti barokk

2013 június 04. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

értékelve

Még nincs

Mérték

Dés Mihály, szándéka szerint, megírta a kés? Kádár-kor, a hetvenes-nyolcvanas évek Nagyregényét. Ha úgy tetszik, a Krúdy áhította Budapest-regényt, amely egy liberális értelmiségi néz?pontjából ábrázolja boldogult ifjúkorát.

A könyv borítójának arculata egyszerre négy, egymástól korántsem független, de a néző szempontjából mégis elkülönülő szemantikai síkelemet ábrázol. Első pillantásra egy megduzzadt női ajakra asszociál az ember (vágy), hogy aztán észrevegye, itt két szív feszül egymásnak szimmetrikusan (szerelem), míg - ki korábban, ki később - még egy női test altáji vetületét is belelátja a szürke alapon, vörös és fekete színekkel jelölt geometrikus figurába (erotika). A negyedik jelentésréteg, egy szintén fekete férfialak combon (?), ajkon (?) pipiskedő paránya, amely méreténél fogva igazából nem képes megbontani ezeket a piktogramként sablonos ábrákat (sértettség, féltékenység?). Ezek a fogalmak aztán az események fontos útjelzői lesznek.

Dés Mihály, szándéka szerint, megírta a késő Kádár-kor, a hetvenes-nyolcvanas évek Nagyregényét. Ha úgy tetszik, a Krúdy áhította Budapest-regényét, amely egy liberális értelmiségi nézőpontjából ábrázolja boldogult ifjúkorát. A regény anyaggazdagságában, a korrajz szélesvásznú, dokumentált víziójában nem is mond ellent eme igényének. Egy krisztusi korban lévő, Koszta János nevezetű bölcész emlékezik és tollázkodik ezeken a lapokon, immár a Pesthidegkúti Szanatórium zártságából tekint vissza életére, szerelmeire, családjára, barátaira és minden fontos, az élete esszenciáját adó pillanatra, amely megörizendő és bizonyos tanulságokkal teljes. S miközben beszélően keresztülcipeli olvasóját az adott kor társasági helyein, kocsmáin, a barátság és az érzékiség kifürkészhetetlen tananyagául szolgáló történeteiben, belebotlik élete nőjébe, egy bizonyos Évába, aki sem nem okos, sem nem igazán szép, ráadásul még csak tizenhét éves, ezzel együtt a regényt meséli? Koszta János életszemléletét nemcsak vallja, hanem gyakorolja is. Mintegy tükröt tart eddigi életfelfogásának, olyan emberi esendőségekre mutat rá, amelyeket az elbeszélő éppen az életkorából adódóan menekülésként, egy korszak lezárásaként szeretne megélni.

A szerelmi történet a csupasz váz, ennyiben leginkább Flaubert regényére terelődik a gyanú, mert a megélt és megírt kordokumentáció minden eddiginél teljesebben hatol be a barátságok, a szerelmek, a lehetséges életszemléletek, életfilozófiák tegnapi mélyrétegeibe. Még különösebb, hogy formai szempontból mennyi kínlódással jár mindennek a végtelen alázattal keresztülvitt hitelesítése, amikor a fejezetek, az élükre írt mottók, a

m?fajtság is olyan sokrét? lesz, hogy hol párbeszédekben, hol levelezésekben, naplókban, aforizmákban, hol pedig a szenvedéstörténet (a szeretett Évi dugása a bokor aljában a gy?l?lt fest?vel) forgatókönyvszer?, objektív láttatásával kínozza fél-hülyére magát. A családi bens?ségesség (kilencvenkét éves nagyival lakik együtt a f?h?s), a dokumentarista igény, hogy több mint félszáz valóságos figurát, ellenzéki szerepl?t, m?vészt és m?vészn?t nevez meg hitelesen, miközben másokat csak elferdített névvel, a tevékenységükkel jelzett min?ségükben ábrázol, a névtelen, de nevesíthet? lányok és asszonyok hosszú sora, amelyek valamiként ennek a kissé gátlástalan életmódnak nem csak h?sei, de áldozatai is voltak.

Dramaturgialig nagyon is helyén van itt minden. Az els? fejezet szinte egy Molnár Ferenc-i színm? nyitó jelenete is lehetne. A f?h?sn? érkezésére vár Jánosunk, arra, aki semmi-el?zmény után bejelentkezett az akkori erkölcsi szokások szerint az ágyába, némi késedelem után sínen is lennének, ha a nagymama nem ébredne és öltözne föl reggelt gyanító tévedésében. Ett?l kezdve nagymama ki-be, h?sünk tétován ki-be, Éva pisil, fürdik, a barokk farok ágaskodik, lankad, míg meg nem kapja h?sn?nk egyszer csak egy régi szeret? kékselyemmel szegett hálóingét. Ebben a pillanatban már a jelenben be nem határolható dimenziók nyílnak meg, belelovagol h?sünk halottnak vélt szívörvényébe ez a semmi-kicsi lány. A szerelmi szöv?dmények minden stációját át kell élnie a korántsem harmonikusan induló kapcsolatban, s hogy mire van joga és mire lehet igénye egy, az ágyába hurcolt vagy csak véletlenül odatévedt n?nek? A korábbi számtalan kaland, az esetleges csalódások mindig a férfiak igényeit, kényelmét, úgymond a teljesen egyoldalú, háborítatlan hódítást szolgálták. A lélek behatolása ezekbe az üres termekbe csak kényelmetlenséget, elodázást, valamiféle szellemileg is alátámasztható kényszerességet mutatott. Jánosnak meg kell ismerkednie azokkal az érzelmi csalódásokkal, amelyeket ? okozott másoknak, szüntelen és boldogtalan n?re való célra tartásában.

A legjobb barátja, Gábor, aki Amerikába disszidál, hívja fel az elbeszél?nk figyelmét egy lelki jelenségre, a déphasage-ra, amely szerint „a civilizációs sokk egyik oka egy lényegi eltolódás (...) a tudat és a küls? viszonyok között.” „Mert a szerelem nem azonos pályán mozgó vonzalmak közös utazása, hanem két különböz? irányultságú vágyódás találkozása többnyire eltér? érzelmi állapotban és h?fokon.” (470.) Valahol itt rejtezik az egész regény egyenetlenségének a kulcsa is. A hanyag szerkeszt?i munka mellett, amely segíthette volna a szerz?t abban, hogy anyagának mintegy negyedét?l megszabaduljon (politikai- és zsidó-viccek tömege, példabeszédként el?adott toldalékok, egy gyenge Ady-vers kissé kényszeresnek t?n? elemzése, egy kis rendszerváltás utáni, közállapotainkat bíráló nyelvészkedés, s már-már attól félünk, hogy idemásolja az emlékezetesebb kocsmai cehek tételeit is), úgy érezzük, sokszor kell? stilisztikai elmélyedés nélküli anyag ez, ahol többnyire szellemesen-fölszínesen, máskor kínosan ügyetlenül botladozik a szerz? el?refele. Különösen zavaró például egy-egy vers, idézet átírással való beépítése a szövegbe. „Hogy t?z mellett fázom, nyáron reszketek, na meg hogy b?römre záporszikrák hullnak?” (33.) – mondja könyvbéli Sappho. Így egy csomó József Attila-, Ady-, Kosztolányi-, Karinthy-idézet szöv?dik bele a regény szövetébe, leginkább indokolatlanul és fölöslegesen. A könyv legszebb részei a zsidó lét paradox átélésének a különféle metamorfózisai, holott János a legkevésbé sem mondhatja magát e kisebbséghez tartozónak. (N?i szemmel mennyire volt vonzó Mengele, kérdezik az egykori táborlakó hölgyek. Ez talán Dés Mihály regényének legdöbbenetesebb kérdése.)

Marad tehát a könyv végén az olvasó gyanúja, hogy a m? maga is egy kisebb megkés?dés, eltolódás eredménye, s mint ilyen, képtelen egyetlen harmóniába rendezni a lelkéb?l feltör? sok-sok értékes dallamot. Csak sajnálni tudjuk, hogy a szerz? id?nek el?tte tette le a tollát, s nem várta be, hogy a mélységb?l indult érzések, gondolatok az eltolódásokon átküzdvé magukat, tökéletesen összenemesedjenek.

Sántha József - <http://www.revizoronline.com>

A könyv megrendelhet? a következ? címen:

<http://kiadok.lira.hu/kiado/magveto/index.php?action=konyv&id=139417211>

Dés Mihály: Pesti barokk

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló